

Årsrapport Naturvernforbundet i Rogaland – 2021

Naturvernforbundet
i Rogaland

Sammendrag – nøkkeltall 2021 (2020)

Omsetning NiR 2021: 3 902 265 (3 777 365)

Driftsresultat NiR 2021: 102 830 (72 732)

Totalt antall besøkende Mostun 2021: 4630 (6346)

Totalt antall underviste elever Mostun 2021: 677 (972)

Åpningsdager Mostun kafé og utstilling 2021: 101 (129)

Totalt antall arrangementer Mostun 2021: 53 (110)

Antall årsverk i 2021: 4 (fem fast ansatte)

Vi oppsummerer nok et krevende pandemiår med restriksjoner, nedstengninger og sterkt redusert aktivitet på Mostun natursenter. Siden 2019 har besøkstallene blitt halvert og omsetningen redusert. Redusert drift har også fått negative konsekvenser for medlemstallet som gikk ned med en prosent. For første gang på flere år gikk driften med underskudd. Uten kompenserende støtte fra Staten ville resultatet blitt betydelig dårligere.

Nedbyggingen av rogalandsnaturen ble satt på vent i 2021. Det skyldes først og fremst stans i vindkraftutbyggingen og annullering av tre prosjekter, Faurefjell i Bjerkreim, Gilja i Gjesdal og Friestad i Hå. Spørsmålet er om pausen vedvarer eller om byggingen av fire-felt motorvei blir forsert og gjennomført. Denne gigantutbyggingen vil rasere betydelige naturarealer og jordbruksjord.

På den positive siden er et svakt stemningsskifte i flere kommuner. I 2021 ble det satt i gang statlig vern i tre kommuner. Stavanger gjorde et historisk vedtak da et område i Sørmarka som var avsatt til idrettsformål ble omgjort til våtmarksområde. Det er også gjennomført restaureringstiltak i vassdrag i en lang rekke rogalandskommuner.

Politiske saker

Arbeidet med konkrete natur- og miljøvern saker i Rogaland blir gjort av frivillige og administrasjonen i fylkeslaget. Kapasiteten er svært begrenset og det kan derfor framstå som tilfeldig hvilke saker vi tar tak i. Flere av sakene vi er involvert i skjer gjennom samarbeid med Forum for Natur og Friluftsliv, Rogaland, andre enkeltorganisasjoner og ved kontakt med ulike aksjonsgrupper.

Sakene som er referert i denne årsrapporten er primært egne saker eller saker der vi spiller en sentral rolle i samarbeid med andre.

Fire-felt motorvei E39

Fire-felt motorvei inkludert ferjefri veg fra Kristiansand til Trondheim er for lengst vedtatt. Deler av prosjektet er under gjennomføring, men foreløpig ikke i Rogaland. I vårt fylke blir motorveien stykkevis detaljregulert. Strekningen Hove-Bråstein er det første byggemodne prosjektet. NiR har sammen med Ålgårdbanens Venner og For Jernbane foreslått et alternativ med gjenåpning av Ålgårdbanen

Ny fire-felt E39 vil utkonkurrere jernbanen. Fra Drangsdalen.
Foto: Espen Mills

og en utbedring av eksisterende E39. Dette var også et krav som ble fremmet av årsmøtet.

14. august besøkte Truls Gulowsen og Synnøve Kvamme Rogaland og hadde en befaring på utvalgte deler av E39. Siste ord er ikke sagt om fire-felt motorvei gjennom Rogaland. NiR samarbeider tett med forbundet sentralt siden arbeidet med dette prosjektet er et nasjonalt prioritert tiltak.

Seier og tap

Da landsmøtet i NNV ble arrangert i Stavanger i 2018 gikk vi ut og foreslo at Mosvatnet ble vernet som naturreservat. Det ble møtt med applaus fra de fleste partiene i Stavanger. I 2020 kom Mosvatnet med på Miljødirektoratets landsomfattende forslag til supplerende vern. I 2021 igangsatte Statsforvalteren verneprosess for Mosvatnet og fire andre verneområder i Rogaland. Mosvatnet blir foreslått biotopvernet der verneformålet er vannfugler. Vernevedtaket kan blir gjennomført av Kongen i statsråd i 2022.

Miljødirektoratet har skrinlagt sitt eget forslag om tre nye nasjonalparker i Rogaland på grunn av lokal motstand. Det gjelder Preikestolområdet, Viglesdalen og Bjerkreimsheiane. Preikestolen nasjonalpark som NiR tok opp i 2008 har ikke kommet ett skritt nærmere realisering.

Alstein reddet – foreløpig

Randaberg kommune la til rette for havbruksvirksomhet ved Alstein som er en del av Jærestrendene landskapsvernområde. Det var skreddersydd for Bremnes Seashore som straks søkte om å etablere et åpent oppdrettsanlegg i det utsatte, sårbare og artsrike havområdet rett vest av Børaunen. NiR med samarbeidspartnere protesterte og deltok aktivt på en demonstrasjon på Sandestranden 21. mai. Det ble også laget en egen interaktiv nettside vern-alstein.no. Kort tid etter benyttet Statsforvalteren sin fullmakt til å avslå utslippstillatelse til det planlagte anlegget. Bremnes Seashore har anket vedtaket til Miljødirektoratet og der ligger saken fortsatt.

Alsteinen i Håsteinsfjorden. Foto: Espen Mills

Omkjøringsvegen på Karmøy

NiR har flere ganger omtalt den naturskadelige omkjøringsvegen på Åkra for død og begravet. Men motkreftene gir seg ikke. Rogaland fylkeskommune som er vegeier har satt av ti millioner kroner til nye konsekvensutredninger som KMD har stilt krav om før de går videre i sine vurderinger. Omkjøringsvegen har blitt en prestisjesak som har kostet skattebetalerne flere ti-talls millioner kroner allerede. NiR og våre kampfeller fra Karmøy holder garden oppe og lar ikke naturdeleggerne få fred.

Vindkraften er død, men ikke begravet

Det blir ikke vindkraftanlegg på Gilja, Faurefjell eller Friestad i Hå. Det bestemte NVE i 2021. Dermed er det satt punktum for nye vindkraftprosjekt på land i Rogaland. Men vindkraftindustrien jobber i kulissene og har flere prosjekt på vent, blant annet Bergeheia i Sirdal og Lund kommuner.

2.september arrangerte FNF-organisasjonene en stor valgdebatt i Sandvedparken i Sandnes der vindkraft og tap av natur var hovedtema. Sjøl om de fleste partiene mente det var slutt på vindkraftbygging i Rogaland, vet vi av erfaring av stemningen kan snu. Derfor er det viktig å holde beredskapen oppe.

På fjorårets årsmøte ble vedtatt en uttalelse om at 2021 valget må bli et naturvalg og at vindkraftutbygging på land må avsluttes.

Vindkraftdebatt i Sandvedparken. Foto: Espen Mills

Stavanger etablerer ny våtmark

Sørmarka idrettspark i Stavanger blir mindre enn forutsatt i kommuneplanen. Etter forslag fra NiR, Sørmarkas Venner og FNF blir den vestre delen som grenser til friområdet i Sørmarka omdisponert fra idrettsformål til naturområde, eller retttere sagt våtmark. Området er en gammel myr som er forsøkt drenert. Det var Stavanger Høyre som tok opp forslaget politisk og som fikk med seg alle partiene unntatt Folkeaksjonen mot bompenger. En historisk seier for naturvernet i Stavanger!

Kraftlinjene kommer

Det regionale kraftlinjenettet må oppgraderes blant annet som en konsekvens av elektrifisering og behov for økt overføringskapasitet. Det skjer ikke lydløst, særlig når det blir snakk om å bygge helt nye linjetraseer. I Stavanger er det massive protester mot å bygge en helt ny trafostasjon i Tingbøskogen ved Stokkavatnet og i tillegg kan det komme nye luftspenn over Revheim og Sanddal. Sjelden har politikere, naturvernorganisasjoner og folk flest vært mer enige om at forslagene må avvises. Også et forslag om my 132 Kv linje fra Fagrafjell i Time til Bærheim i Sandnes har fått hard motbør fra naturvern- og friluftslivsinteressene.

Derimot har NVE fått støtte og skryt for sitt forslag om å bygge ny og større linje mellom Dalen ved Jørpeland til Hjelmelandsvågen. Her forslo Naturvernforbundet i Strand at linja ble bygd langs eksisterende trase og derved unngå inngrep i naturområder. Dette forslaget har NVE i hovedsak fulgt på trossa av protester fra kommune og grunneiere.

Ulovlig pukkverk ved Jørpeland

I flere år har Stangeland Maskin drevet pukkverk i Dalen øst for Jørpeland uten konsesjon. Driften har heller ikke vært i samsvar med gjeldende reguleringsplan og det har vært skadelige utslipp av finmasser i våtmark og vassdrag. Naturvernforbundet i Strand har fulgt opp pukkverket tett og grundig dokumentert miljøskadene ved pukkverksdriften. Strand kommune og Statsforvalteren har blitt varslet, men oppfølgingen har ikke vært tilfredsstillende. Det gjenstår å se om selskapet får pålegg som bringer driften inn i ordnede former.

Forurensende utslipp fra Dalen pukkverk ved Jørpeland. Foto: Rune Folkvord

Røldal-Suldal og Ulla-Førre

Til stor motstand fra en samlet miljøbevegelse gikk Stortinget inn for å overgi Røldal-Suldal Kraft til et nytt selskap, Lyse Kraft DA. Kraftverket som ble bygd i på 1960-tallet blir videreført uten av staten har stilt krav om ny konsesjon. Det har ført til opprør i Røldal. Bygdefolket forventet betydelige miljøforbedringer i en særdeles brutal utbygging. NiR har samarbeidet med Røldal Grunneigarlag og blant annet foreslått nye tunneler som kan tilbakeføre den tidligere stølsdalen i Valldal.

Samtidige har Ulla-Førre utbyggingen vært oppe til revisjon. NiR har støttet kommunale krav om mer vannføring i flere utbygde vassdrag og flere tiltak for å sikre villreinstammen i Ryfylkeheiene bedre levevilkår. Det er NVE som skal fastsette nye miljøkrav i Ulla-Førre utbyggingen.

Dette har NiR også uttalt seg til i 2021

Småkraft AS bør ikke få forlenget sin konsesjon på bygging av Osane kraftverk ved Sandsavatn i Suldal. NVE avgjør saken.

ENOVA må utvide støtten til solcelleanlegg i husholdninger, ikke avvike den. Det var også tema i en uttalelse som ble vedtatt på årsmøtet.

Vårt krav om å gjenåpne hele Grannesbekken ble avist av Sola kommune. 100 meter av bekken som går i rør blir gjenåpnet.

NVE har sagt nei til oppdemming av fire små skogsvatn i nærheten av Sætra i Lund kommune. Det var i tråd med NiR sitt syn.

NiR støttet Statsforvalteren som fremmet en klage på vedtaket om å bygge ny turisthytte mellom Flørli og Kjerag. Miljødirektoratet ga Statsforvalteren medhold.

Grunneiere i Erfjord fikk tillatelse til å bygge skogsbilveg i et område uten produktiv skog. NiR klaget og Statsforvalteren har omgjort deler av kommunens byggevedtak.

NiR klaget på et vedtak i Suldal kommune om å godkjenne ulovlig vegbygging i Hamrabø. Statsforvalteren har opphevet kommunens vedtak om godkjenning av vegen.

Årsmøtet i 2021 uttalte at Kalberg og Kvernaland er feil sted for etablering av kraftkrevende industri. Viktige natur- og friluftslivsarealer blir bygd ned og det samme gjelder jordbruksjord. Time kommune gikk med knappest mulig margin inn for å omregulere til industriformål.

Ulovlig landbruksveg på Hamrabø i Suldal. Foto: Erik Thoring

Det er galt å elektrifisere eksisterende oljefelt med fornybar kraft fra land, uttalte årsmøtet. Vedtaket har blitt fulgt opp med en uttalelse ført i pennen av fylkeslaget i Hordaland der fylkeslagene sier nei til elektrifisering med landstrøm til produksjonsfeltene NOA, Fulla og Krafla.

NiR sammen med andre naturvernorganisasjoner og fagorganiserte mener myndighetene må ta politisk kontroll med vannkrafta. Den må disponeres til beste for samfunnet som helhet og ikke ut fra hva som bare tjener kraftbransjen.

Organisasjonen

Naturvernforbundet i Rogaland (NiR) eier Inge Steenslands hus og driver Mostun natursenter som er et delsentre i Besøkssenter våtmark Jæren (BVJ). NiR har ansvaret for driften av BVJ. I 2021 hadde NiR fem fast ansatte, fordelt på 3,9 årsverk.

Pandemien rammet NiR steinhardt i fjor. Aktivitetene ved Mostun natursenter ble sterkt redusert, og besøkstallene ble mer enn halvert sammenliknet med 2019. For første gang på over ti år gikk medlemstallet tilbake med ca en prosent. Inntektene sviktet, men resultatet endte likevel med et overskudd på ca 102 000. Det skyldes at mva-refusjonen for både 2019 og 2020 ble bokført i regnskapet for 2021. Det reelle underskuddet var på 185 000.

Naturvernforbundet i Rogaland

Årsmøtet 16.mars 2021

Styreleder og ordstyrer ønsket 12 årsmøtedeltakere velkommen til Inge Steenslands Hus 16 mars kl. 18. Årsmøtet ble strømmet og det deltok i snitt 10 personer på sendingen. Det ble servert pizza, drikke og frukt til deltakerne.

Årsmeldingen for 2020 ble gjennomgått av styreleder og vedtatt uten merknader. Årsregnskapet som kom ut med et overskudd på kr. 72 732 (57 164 i 2019) ble vedtatt og det samme gjaldt styrets forslag til budsjett og arbeidsprogram for 2021. Det ble bemerket at den pågående pandemien skaper stor usikkerhet.

Styret fremmet fem forslag til årsmøteuttalelser. Alle ble enstemmig vedtatt uten endringer:

Forslag 1: Kvernaland er feil sted for datasenter

Forslag 2: Stortingsvalget 2021 må bli et Naturvalg – nei til mer vindkraft!

Forslag 3: Nei til elektrifisering av norsk sokkel

Forslag 4: La folk flest bidra i det grønne skiftet!

Forslag 5: Ålgårdbanen og oppgradert E39 – best for natur, klima og trafikanter

Valgkomiteen besto av Per Terje Haaland, Anne Elisabeth Carlsen og Sissel Norheim. Komiteens forslag ble enstemmig vedtatt og det nye styret fikk følgende sammensetning:

Styreleder Hallgeir Langeland, gjenvalgt for to år.

Ellen Jepson, gjenvalgt for to år

Wenche Skorge, gjenvalgt for to år

Hugh Clarke, gjenvalgt for to år

Ikke på valg:

Kjetil Nilsen

Randi Storhaug

Varamedlemmer for valg for ett år:

Bothild Åslaugsdotter Nordsletten, gjenvalgt

Stein Johan Warland, gjenvalgt

Nesten hele styret samlet til årsmøtet i 2021. Foto: Espen Mills

Lena Forgaard, gjenvalgt
Ingeborg Vrenne, gjenvalgt

Følgende ble valgt til fylkets delegater til det heldigitale landsmøtet i NNV
Kjetil Nilsen
Hugh Clarke
Stein Johan Warland
Ingeborg Vrenne

Ny valgkomite Per Terje Haaland (gj.v.), Sissel Norheim (gj.v.) og Håkon Fossmark (ny).

Revisor valgt for to år, til 2023: Statsautorisert revisor, Reidar Seland, KPMG.

Årsmøtet ble avrundet ved at styreleder hedret Erik Thoring for 20 års innsats som daglig leder med tale og overrekkelse av blomst og vin.

Landsmøtet NNV 23 – 25. april

Som så mange andre landsdekkende organisasjoner måtte Norges Naturvernforbund arrangere landsmøtet digitalt. Landsmøtet skulle egentlig vært holdt i 2020 i Førde. Den digitale løsningen fungerte utmerket ifølge delegatene fra Rogaland; Kjetil Nilsen, Hugh Clarke, Stein Johan Warland og Ingeborg Vrenne. Lørdag 24.april fulgte tre av delegatene pluss sentralstyremedlem Wenche Skorge forhandlingene fra storskjerm i Inge Steenslands hus.

Som det allerede er kjent for de fleste ble Greenpeaceveteranen Truls Gulowsen valg til ny styreleder etter Silje Ask Lundberg som hadde frasagt seg gjenvalg. Med seg i styret fikk han to nestledere; Pernille Hansen og Synnøve Kvamme. Det er en ny ordning som dessverre førte til at vårt medlem i sentralstyret, Wenche Skorge valgte å tre til side. Wenche fortsetter i fylkesstyret hvilket vi setter stor pris på.

Lokallag

Det er samme antall lokallag i 2021 som i 2020 – Haugalandet, Strand og Nord-Jæren. Lokallagene styrer seg selv og velger agenda etter ønsker og interesser. I 2021 ble det ikke gjort forsøk på å etablere nye lokallag som en konsekvens av pandemien.

Strand jobber i hovedsak med lokalpolitiske saker, Nord-Jæren driver med skjøtselprosjekter, mens Haugalandet satser på samarbeid og formidling. Sistnevnte lag har en aktiv Facebook-side med 500 følgere. Strand og Nord-Jæren (Store Marøy) har også FB-sider som blir mer sporadisk oppdatert.

Det har gjennom 2021 vært tett kontakt mellom fylkeslagets administrasjon og lokallaget i Strand. Det har handlet om politiske saker som lokallaget har vært engasjert i og som har fått tilslutning fra fylkeslaget. Fylkeslaget har samarbeid med Haugalandet om et skjøtelsprosjekt på Årabrot i Haugesund.

Styreledere i lokallagene har vært som følger i 2021:

Haugalandet: Ineke de Rezende

Strand: Egil Tjensvold

Nord-Jæren: Erik Thoring

Representasjon

Frivillige:

Randi Storhaug, medlem av Naturvernforbundets landsstyre

Kjetil Lønne Nilsen, medlem av Naturvernforbundets oppdrettsutvalg og varamedlem til landsstyret

Rune Folkvord, medlem av Naturvernforbundets Vassdragsvernråd og medlem i rådgivende utvalg Regionalplan for kraftkrevende industri Rogaland.

Ansatte

Erik Thoring, styrerepresentant i FNF-Rogaland og FNF-Stavanger, faglig råd. Representant i rådgivende utvalg Rydd Norge-Rogaland.

Styremedlem i Besøkssenter våtmark Jæren

Sissel Norheim, varamedlem i FNF-Rogaland og FNF-Stavanger.

Leder prosjektgruppa for Solsats.

I tillegg til fast representasjon deltar styret, frivillige og ansatte på konferanser, høringer, referansegrupper etter forespørsel fra ulike offentlige instanser.

Frivillige

Den viktigste frivillige ressursen er tillitsvalgte i fylkesstyret og lokallag. De fleste politiske sakene blir håndtert av tillitsvalgte, gjerne i nært samarbeid med daglig leder i fylkesstyret. Ett lokallag, Nord-Jæren er drevet som en dugnadsgruppe med i alt 15-20 aktive personer. Gruppa deltar på dugnadsarbeid først og fremst på Store Marøy, mens også på Mostun og Måkeholmen i Mosvatnet.

Mostun natursenter har også et antall personer som bidrar med frivillighetsarbeid i forbindelse med arrangementer. I 2021 har den samlede frivillighetsinnsatsen blitt redusert som en konsekvens av korona-restriksjoner. Det har vært færre arrangementer enn i et normalår (2019).

Administrasjon

Fast ansatte

I løpet av 2021 sluttet tre av fem ansatte. En gikk av med pensjon og to byttet jobber.

Sigrid Tveitnes sluttet som naturveileder i

Naturvernforbundet og begynt som lærer på Lura skole i Sandnes. Hun startet i jobben i januar 2020 og har hatt ansvaret for undervisning, formidling og publikumsarrangementer i regi av Besøkssenter våtmark Jæren. **Hanne Risanger** fra Stavanger overtok for Sigrid og startet i jobben 1. august. Hun er utdannet marinbiolog fra NTNU.

Ansatte i NiR i august 2021.

Etter fire år som økonomisjef i fylkeslaget gikk Laila Fossan av med pensjon i april i år.

Bente Eliassen Mæle fra Klepp overtok hennes jobb.

Anne-Mette G. Olaussen gikk tilbake til sitt tidligere arbeid som konsulent innen bedriftsledelse. Hun har vært publikumsansvarlig for Mostun og organisert kafedrift, utleievirksomhet og

publikumsaktiviteter. Inn for Anne-Mette kom **Marit Rakvaag** som har erfaring og utdannelse fra hotell- og restaurantbransjen. Marit startet i jobben 1.november.

Fast ansatte per 31.12.2021:

Erik Thoring, daglig leder siden 2001

Sissel Norheim, prosjektrådgiver siden 2018

Hanne Risanger, naturveileder BVJ siden 2021

Bente E. Mæle, regnskap- og personalmedarbeider siden 2021

Marit Rakvaag, publikumsansvarlig siden 2021

Kafé og utstilling i Inge Steenslands hus har vært betjent av faste tilkallingsvakter.

Medlemsutvikling

Den grønne bølgen har avtatt i 2021 om man skal dømme etter medlemsutviklingen. I 2021 kom det til 262 nye medlemmer, men avgangen var større. For første gang på svært mange år gikk medlemstallet ned, riktignok marginalt. Mens vi i 2020 talte 2554 medlemmer, gikk vi ned med 24 til 2530 medlemmer ved utgangen av 2021.

Noe av nedgangen kan forklares med færre arrangementer og lavere oppslutning om tilbudene. Målet om 100 lokalt vervede medlemmer ble ikke oppnådd i fjor.

Den gode trenden de siste fem årene er med andre ord brutt:

ÅRSTALL	MEDLEMSTALL	NETTO NYE	% ENDRING
2016	1445 (1328 i 2015)	117	8 %
2017	1559	114	7 %
2018	1654	95	6 %
2019	2194	540	25 %
2020	2554	360	14 %
2021	2530	-24	-1 %

Helse, miljø og sikkerhet

Det har ikke vært registrert hendelser som har ført til skade på ansatte, kafégjester eller deltagere på arrangementer. Det samme gjelder for frivillige som deltar på dugnader. Foreningen har forsikringer som dekker skade ved dugnad og skade i forbindelse med arrangement. Det er gjort vurderinger av aktiviteter og vedlikeholdsarbeid med potensiale for skade. Potensialet er identifisert og blir hensyntatt ved gjennomføring. Virksomheten medfører ikke utslipp eller skade på det ytre miljø.

Informasjonsarbeid

Facebook

Facebook har vært og er vår foretrukne sosiale kanal. Fylkeslagets side blir i hovedsak brukt til å formidle politiske saker, mens Mostun-siden handler mest om å aktiviteter og arrangementer ved senteret.

Vi bruker noe annonsering for nå ut til flere med arrangement og viktige saker.

Ved utgangen av 2021 ser oversikten over brukere slik ut:

	Personer som liker siden	Personer som følger siden
Naturvernforbundet i Rogaland	1909	3062
Mostun natursenter	1457	1526
Store Marøy	305	326
Besøkssenter våtmark Jæren	566	614

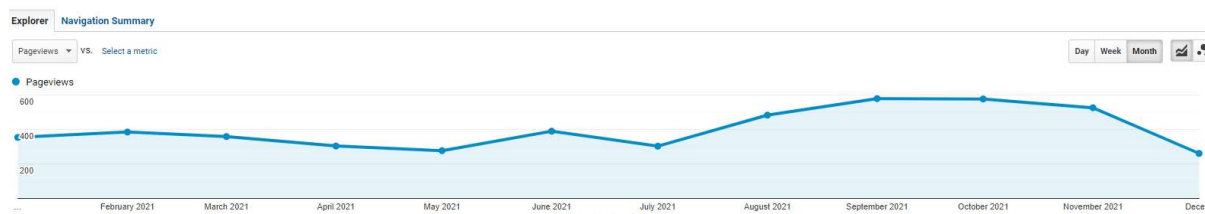
Nyhetsbrev

I løpet av 2021 har vi sendt ut 20 nyhetsbrev. Vi sender ut med ca. 14 dagers mellomrom, med unntak av i sommerferien. I nyhetsbrevene deler vi informasjon om politiske saker vi jobber med, aktiviteter vi arrangerer og annet relevant for våre medlemmer og støttespillere. Ved årsskiftet sendes nyhetsbrevet til 1400 kontakter, og i gjennomsnitt åpner 40% av mottagere nyhetsbrevet.

Hjemmeside

Hjemmesiden oppdateres løpende med relevante nyhetssaker. I tillegg linker den direkte til vår aktivitetskalender og våre facebookprofiler, så den oppleves å være oppdatert og relevant til enhver tid.

I 2021 et det registrert 4798 brukerbesøk på vår landingsside, og av dem er ca. 20% returnerende lesere og 80% nye lesere.

Skjermdump med treff på hjemmesiden gjennom året

Rygjavern

Medlemsbladet kom første gang ut i 1975 og har siden vært vår viktigste informasjonskanal til medlemmene. Bladets hovedformål er å informere medlemmene om våre aktiviteter og politiske saker og samtidig inspirere til deltakelse i organisasjonens ulike medlemstilbud.

I 2021 kom Rygjavern ut med to utgivelser, vår og høst, og et samlet opplag på 4400 eksemplarer. Samlet sidetall var 56. Det ble utgitt et eget «byggebilag» i forbindelse med renoveringen av Mostun.

Rygjavernutgivelsene i 2021.

Om lag halvparten av produksjon- og distribusjonskostnadene blir dekket ved annonsesalg. Sverre Stakkestad i GMK Bergen, var ansvarlig for annonsesalg. Thomas Torgersen hadde ansvar for design og montasje, mens Erik Thoring var redaktør. Rygjavern blir trykt på

Gunnarshaug trykkeri i Stavanger og distribuert av Schibsted.

Natur på torsdag

Natur på torsdag er fast foredragstilbud til medlemmer og andre som har vært arrangert hvert år siden starten i Vitenfabrikken i Sandnes i 2009. Tilbudet har blitt utvidet til vår og høstprogram de siste årene. Tiltaket er støttet økonomisk av Stavanger kommune og sponsorer.

2021 startet med covid-restriksjoner og det ble derfor besluttet å avlyse vårprogrammet. Høstprogrammet inneholdt syv foredrag hvorav ett foredrag ble holdt hos Stavanger Foto i et samarbeid med Birdlife og STF. To av foredragene som skulle holdes i desember ble avlyst og utsatt til seinere på grunn av nye covid-restriksjoner.

De fire foredragene som ble avviklet på Mostun samlet 71 deltakere. Det er et gjennomsnitt på 18 deltakere, mot normalt minst 30. Når det gjelder programinnholdet vises det til trykt programhefte.

Prosjekter

Prosjektene utgjør en vesentlig del av fylkeslagets økonomi. Flere av prosjektene har pågått over lengre tid og er i hovedsak finansiert av statlige, fylkeskommunale og kommunale myndigheter i tillegg til Norges Naturvernforbund.

Pandemien har også hatt begrensende effekt på enkelt prosjekter, men i mindre grad enn den publikumsrettede aktiviteten i fylkeslaget. De viktigste prosjektene i 2021 var solenergiprosjektet Solsats, naturskjøtsel i Stavanger, marin forsøpling, oppdrag fuglekasse og diverse informasjonsprosjekter.

Solsats

Prosjekt Solsats ble etablert i 2020 for å jobbe for økt bruk av solenergi i forbundets nedslagsfelt. Vi har samarbeidet med Stavanger kommune og Rogaland fylkeskommune siden oppstart, og i 2021 innledet vi også samarbeid med Klimanettverk Jæren.

I 2020 kartla vi situasjonsbildet for solenergi i fylket, og konkluderte med at det i stor grad er manglende kompetanse som påvirker utbygging. Dette gjelder både i private husholdninger, i borettslag, bedrifter, landbruk og det offentlige. En stor del av arbeidet i prosjektet retter seg mot å sikre god, balansert og hensiktsmessig informasjon til sluttbrukere av solenergi.

Vi har i 2021 hatt informasjonskampanjer rettet både mot privatmarkedet og landbrukssegmentet; 3 informasjonsmøter for husholdningssegmentet og 3 informasjonsmøter for landbrukssegmentet med totalt 118 deltagere. I tillegg har vi sikret at solenergi var tema under konferansen Broen til framtiden.

Fra solenergimøtet for landbruket på Varhaug. Foto: Solfrid Sande

Et annet hinder for større satsinger på solenergi ligger i rammeverket. Pr. i dag er det lønnsomt å bygge solenergianlegg som dekker eget behov. Selv om det er mulig å levere overskudd tilbake til nett, så belønnes dette vanligvis med spotpris. I et politisk landskap som ønsker mer lokal produksjon av energi er det behov for et system som belønner de som investerer i slike anlegg. Vi jobber derfor i prosjektet med å få bedre rammebetingelser for dem som tar i bruk solenergi.

Vi har hatt god mediadekning i 2021. I februar fikk vi på trykk et debattinnlegg i NRK Ytring. I oktober stilte vi til intervju i NRK lokalen og kom på både lokalradio og lokale nyheter. Bondevennen dekket informasjonsmøtet vi arrangerte for landbruket på Varhaug, Bygdabladet dekket informasjonsmøtet vi hadde på Mostun og Gjesdalbuen dekket møtet vi arrangerte på Ålgård.

Vi har også jobbet for å få etablert en lokalforening av Solenergiforening. Vi har hatt innledende møter med foreningen før sommeren og har arrangert 4 åpne medlemsmøter i 2021.

Integrering

Vi har ingen lønnsmidler knyttet til integreringssatsingen, men jobber likevel for å være en åpen og inkluderende organisasjon og natursenter som jobber aktivt for at både nyankomne og lengeboende innvandrere deltar i vårt tilbud.

Sammen med Jæren Friluftsråd arrangerte vi en ukes sommerskole på Friluftsfyret Kvasheim i juni. Gruppene ble kjørt til Brusand, og gikk turen til Kvasheim. Deretter var det ulike aktiviteter og leker på fyret. Totalt 250 deltagere var med på opplegget fra Johannes læringssenter, Sandnes læringssenter og Hå læringssenter.

Vi har hatt deltagere fra Johannes læringssenter på bedriftsbesøk der de har fått informasjon om hva vi jobber med og hvordan de kan bidra til lokalt naturvernarbeid.

Klar for tur fra Brusand til Kvasheim. Foto: Sissel Norheim

Under vårt åpne tilbud i sommerferie og høstferie har vi hatt barnefamilier fra innvandrergrupper som kommer sammen med følge fra organisasjonen. Ved disse anledningene har vi ekstra bemanning for å ivareta gruppen.

Klesbytte

Den store klesbyttedagen i mars ble avlyst fra nasjonalt hold pga smittevernstiltak. I november arrangerte vi klesbyttearrangement – Green Friday – som en motvekt til Black Friday. Dessverre for arrangementet så var smittetallene igjen stigende og vi antar at det påvirket deltagelsen. Totalt 27 deltager kom for å bytte tøy, og 99 plagg byttet eier. Vi arrangerte dette sammen med Spire Stavanger.

Fra klesbyttedagen i november. Foto: Sissel Norheim

Mostun Frøbibliotek

I juni 2021 ble vi kontaktet av en engasjert frivillig som lurte på om vi var interessert i å være med å etablere et frøbibliotek på Mostun.

Frøbibliotek er en ordning hvor man låner frø, dyrker frøene hjemme, og høster noen frø fra planten i slutten av sesongen, som returneres til frøbiblioteket. Dette synes vi er spennende, og arrangerte en frøsøndag i september hvor idéen om frøbibliotek ble sådd for publikum. Dette ble godt mottatt, og vi besluttet å jobbe videre med dette for 2022-sesongen.

I tillegg til selve frøbyttingen ønsker folk seg en sosial arena, samt informasjon og treffpunkter gjennom året.

Det ble besluttet at vi fra arrangørsiden kjøper inn frø ved oppstart. Dette for å sikre at det er rendyrkede frø som brukes, og at vi har et bevisst forhold til valg av frø. Det blir fokus på ulike frø, men med fokus på bievennlige planter, nyttevekster og/eller kulturarv-sorter som er frøekte.

Oppdrag fuglekasse

Oppdrag fuglekasse er et samarbeidsprosjekt mellom Miljøagentene, BirdLife Norge og Naturvernforbundet, finansiert av Sparebankstiftelsen DNB og Naturogfrid.no. Gjennom prosjektet arrangerer vi lokale snekkerverksted for å få flere til å bidra i den nasjonale dugnaden for å hjelpe fuglene. Samtidig ønsker vi å spre naturglede, kunnskap og engasjement om livet til fuglene og de utfordringene de møter.

Av smittevern hensyn ble det arrangert snekkerverksted i mindre grupper i løpet av året. I vinterferien ble det arrangert 4 snekkerverksted på Mostun. Dette ble dekket med innslag på TV Vest.

I mars ble det arrangert 5 verksted på Orre og 5 verksted på Kvasheim.

Som et tilbud i *Sommer ved Mosvatnet* ble det arrangert 3 snekkerverksted på Mostun i skolens sommerferie.

I desember ble det arrangert 2 snekkerverksted på Mostun. Totalt er det snekret over 150 fuglekasser på våre arrangement i 2021.

Fra Oppdrag fuglekassearrangement i vinterferien på Mostun. Foto: Espen Mills

Naturskjøtsel

NiR har i en årrekke drevet en lang rekke naturskjøtsel-prosjekter i Stavanger basert på frivillighet. De siste to årene har antall prosjekter blitt redusert som følge av reduserte tilskudd fra Stavanger kommune. Det lengstlevende prosjektet er på Store Marøy som startet i 2000 med rydding av et gjengrodd kulturlandskap med store kvaliteter knyttet til kystlynghei, gamle slåtteenger og naturbeitemark. I 2021 ble det lagt ned 228 effektive dugnadstimer. I tillegg ble det gjennomført restaurering og slått av to slåttenger, med økonomisk støtte fra Statsforvalteren.

Måkeholmen i Mosvatnet har blitt ryddet årlig siden 2010/11. Så også i 2021.

Ryddingen omfattet et større areal enn vanlig fordi Mosvatnet var islagt. Telling av antall hekkende hettemåker viser at bestanden er stabil på drøyt 400 par.

Rydding av sitkagran på Årabrot i Haugesund og Vedemyrå på Tasta ble ikke gjennomført i 2021, men prosjektene videreføres i 2022. Utover dette driver NiR systematisk bekjempelse av fremmede arter i nærområdet til Mostun, i hovedsak parkslirekne, prydbriungebær og platanlønn.

Måkeholmen i Mosvatnet – ryddet og bebodd. Foto: Espen Mills

Marin forsøpling

Med tilskudd fra Naturvernforbundet har NiR de siste to årene drevet et bredt anlagt arbeid mot marin forsøpling i samarbeid med andre aktører. I 2021 ble innsatsen noe redusert på grunn av covid-19 med kort oppsummert skjedde dette: Ryddeaksjoner på Litle og Store Marøy og Jærstrendene i samarbeid med JF. Kartlegging av plastforsøpling i naturreservat, oppfølging av Ryfast-plast, deltagelse i Rydd Norge Rogaland aksjonen og undervisning på Mostun, Kvassheim og Orre.

Informasjonsprosjekter

I 2021 har NiR samarbeidet med BVJ om flere informasjonsprosjekter:

- * Produksjon av puslespill om dyrelivet ved Mosvatnet basert på en tegning av illustratør Ståle Ådland. Puslespillet ble ferdig like før jul.
- * Produksjon av en film om Ramsar-områdene på Jæren inkludert presentasjon av Besøkssenter våtmark Jæren. Finansierte av Miljødirektoratet.
- * Produksjon av utendørs utstilling om våtmarker og om restaurering av våtmark i Rogaland. Finansierte av Rogaland fylkeskommune og Miljødirektoratet og ferdigstilt 6. februar i 2022.

Mostun natursenter

Mostun natursenter er drevet av Naturvernforbundet i Rogaland og består av to bygg, Inge Steenslands hus og Mostun. Administrasjonen holder til i 2. etasje på Mostun og består av fem ansatte med NiR som arbeidsgiver. I det meste av 2021 har Mostun vært under totalrenovering og staben har hatt midlertidige kontorlokaler hos Ynglingen. I midten av oktober kunne Mostun igjen tas i bruk.

Pandemirestriksjoner og omfattende byggeaktivitet førte til ny nedgang i besøkstall og aktiviteter. Besøkstallet i 2020 ble mer enn halvert sammenliknet med «normalåret» 2019. Inntektene fra kafédrift og utleievirksomhet gikk merkbart ned. Stavanger bidro med kr 300 000 til driften av natursenteret i 2021.

Renoveringen av Mostun

17. juni 2020 vedtok Stavanger-politikerne å bruke 10 millioner statlige koronakroner til totalrenovering av Mostun. I desember samme år ble Mostun pakket ned og ansatte flyttet ut til leide kontorlokaler på Ynglingen. I februar startet renoveringen av Mostun og noen måneder forsinket, i midten av oktober kunne vi flytte tilbake. NiR har fulgt byggeprosessen tett og hatt et flott samarbeid med prosjektleder Owe Kjær i Stavanger Eiendom. I renoveringen er det lagt stor vekt på å bruke naturvennlige materialer med lavt klimaavtrykk. Alt som var mulig å gjenbruke er gjenbrukt. På taket er det installert et integrert solcelleanlegg.

Dessverre forsvant de avsatte lagerarealene til ventilasjonsrom og teknisk rom. Lagerarealet er betydelig mindre enn før renoveringen og den midlertidige eksterne boden har derfor ikke blitt frigitt innen rivefristen.

6. november 2011 ble Mostun natursenter offisielt åpnet av daværende park- og vegsjef Torgeir Esig Sørensen. 10 års jubiléet i 2021 ble markert med taler og gaveoverrekkeelse til Sørensen og Per A. Grimnes på en styresammenkomst i desember. Natursenterets 10- årige historie ble publisert på Facebooksiden til Mostun natursenter.

Mostun-renoveringen ferdig i oktober 2021.
Foto: Espen Mills

Kafe- og utstillingsdriften

Kaféen holdes åpen hver søndag kl. 11 – 15.30. Normalt tilrettelegges det også med aktivitet i åpningstiden. I perioder med nedstenging har det ikke vært aktivitet, da vi ikke har ønsket å stimulere folk til å samles. Da er det gjerne satt fram tegnesaker til barna.

Vi har holdt åpent på onsdager med åpningstid kl. 11.00 - 13.30. Da er det tilrettelagt for turgrupper som har sine faste turer rundt vannet som avsluttes på Mostun.

Vi har tidligere holdt fast åpent på torsdager kl. 17.00 – 20.00, men i løpet av 2021 besluttet vi å kun holde åpent på torsdager ved arrangement. Det var ikke nok besøk til at det var økonomisk forsvarlig å holde åpent hver torsdag.

Kaféen har holdt åpent stort sett hele året, og til tross for byggeprosjektet i gamlebygget som førte til dårligere adkomst til bygget. I tillegg var det en periode så kaldt at vanntilførselen til bygget frøs, noe som førte til at vi måtte holde stengt. Det har vært pandemistengt i de perioder det ikke var anbefalt at noen skulle samles. Fra april har senteret holdt publikumsåpent, men med antallsrestriksjoner i noen perioder.

Arrangementer

Gjennom hele året har vi tilrettelagt for ulike aktiviteter og arrangement ved senteret. Det spenner bred, og omfatter blant annet Vinterdetektiv, verdens våtmarksdag, Mosvatnets vintermester, Oppdrag fuglekasse, strikkekafé, Oppdagelsestur rundt Mosvatnet, vårtegnakt, hele Rogaland rydder, såing av sommerblomster, vårfugltur, reirbygging, verdens miljødag med aktiviteter og fugleturer, flaggermusnatt, naturens dag, fugler i fokus, soppens dag, ryddedugnad og søppelverksted, frø søndag, natur på torsdag, trekkfugldag, høstferieaktiviteter, fuglematverksted, åpent hus, kråkesafari, broen til framtiden, informasjonsmøter om solenergi, klesbyttearrangement, samt temamøte om frø.

Den største satsingen var **Sommer ved Mosvatnet** som løp over 42 åpningsdager i skolens sommerferie. Også i år var det et samarbeid med Stavanger kunstmuseum, men nytt av året var at vi også samarbeidet med Jæren Friluftsråd, slik at Sommer ved Mosvatnet også inngikk i satsingen **Sommer ved Jærkysten**. Det var aktiviteter for barn med målgruppe 2-12 år i løpet av hel sommerferien. Deltagerne fullførte ulike oppgaver, og samlet stempler for utførte oppgaver. På ene siden av stempelkortene var oppgavene som ble gjennomført på Mostun, mens en på andre siden av kortet samlet stempler på sentrene på Orre og Kvassheim. Deltagerne fikk medaljer for utførte oppgaver, og var også med i trekningen om større premier ved aktivitetens slutt.

Søppelryddearrangement ved Mosvatnet. Foto: Sissel Norheim

Mosvatnet	Mostun natursenter
 Mosvatnet rundt Rundt vannet er det 14 poster der du får utfordret både hjernen og kroppen. Første oppgave starter ved eika ved Mostun natursenter.	 Natururo Skap et kunstverk av naturmaterialer og pynt trærne ved Mostun natursenter. Finn materialer selv eller bruk det vi har funnet frem og lag
 Speilinger Let og ta bilde av ditt eget speilbilde på vei rundt vannet. Finn flater du kan speile deg i, som vann, speil eller andre blanke overflater. Vis ett eller flere bilder i resepsjonen på kunstmuseet.	 Mostun 5-kampen Lek og konkurranse på marka bak Mostun natursenter. Kan gjennomføres så mange ganger du vil gjennom hele sommeren.
 Samlejakten Samle så mange opplevelser som mulig på turen din! Oppgaven hentes i boksen på stien ved Mostun.	 Tangrammet Er du flink til å kjenne igjen silhuetter (puslebrikker)? Da er dette oppgaven din!

Statistikk

Fakta kafeen	2019	2020	2021
Antall åpningsdager	103	129	101
Antall åpningstimer	328	451	391
Driftsinntekter	346923	382 606	289 089
Driftsutgifter inkl lønnsutgifter kafeverter	298921	329 054	310 402
Resultat kafédrift (ekskl driftsutg ISH)	48 002	53 552	-21 313

Utleie av lokale	2019	2020	2021
Antall utleier (privat og firma)	42	42	25
Antall avlyste/utsatte utleier pga. Covid -19		10	10
Leieinntekter	Kr. 276 850	Kr. 273 500	273 162
Kompensasjon Lotteritilsynet, 70 %		Kr. 49 980	52 951

Arrangementer

	2019	2020	2021
Antall arrangementer på Mostun	101	53	40
Antall avlyste arrangementer på Mostun		23	27
Antall arrangementer utenfor Mostun	41	22	25
Antall avlyste arrangementer utenfor Mostun		7	1
Natur på torsdag foredrag	9	6	6
Avlyste Natur på torsdag foredrag		4	2
Antall deltagere Natur på torsdag	504	175	71
Snitt antall deltagere Natur på torsdag	56	29	18
Antall besøkende på arr. Mostun	10 024	6 346	4630

Inge Steenslands Hus

Inge Steenslands Hus (ISH) eies og drives av NiR. I forbindelse med renoveringen av Mostun ble det lagt ny vannledning og egen fiberoptisk kabel til ISH. Langvarig sommertørke førte til delvis utdøing av sedumplantene på taket. Situasjonen forbedret seg i løpet av høsten. Det har ikke vært skader på bygg eller inventar, men vannet var frosset i en tre ukers periode i februar hvilket medførte nedstengning av bygget. Utleievirksomheten ble sterkt rammet av covidrestriksjoner.

Besøkssenter våtmark Jæren (BVJ)

Sammendrag/ oppsummering:

Besøkssenter våtmark Jæren ble opprettet og autorisert i 2012 og er drevet av NiR. BVJ er organisert som forening med et styre av oppnevnte medlemmer fra Statsforvalteren, Jæren friluftsråd og NiR. Det er ansatt naturveileder/administrativ leder i full stilling med kontor på Mostun.

Arrangement- og undervisningsåret ble ikke helt som planlagt. Likevel har vi hatt fine tilbud som har blitt gjennomført på en forsvarlig måte nøye tilpasset de lokale og nasjonale smitteverntiltakene. Antallet besøkende på arrangementene i 2021 ble omtrent halvert sammenliknet med 2019. Antallet

underviste elever ble redusert med nær 40 prosent i forhold til normalåret 2019. Økonomien er tilfredsstillende. Resultatet i 2021 endte på kr 119 890.

Arrangementer, undervisning, utstillinger

Covid-19 pandemien har som ellers i samfunnet satt sitt tydelige preg på aktivitetene i BVJ de siste to årene. Det har særlig rammet familiearrangementene og i litt mindre grad undervisningen. I 2021 var det i tillegg lærerstreik og driftsforstyrrelser på Mostun som slo negativt ut.

Det ble avholdt til sammen 23 familiearrangement med naturveiledning i løpet av 2021. I tillegg har tilbudene «Sommer ved Mosvatnet» og «Sommer ved Jærkysten» hatt henholdsvis 41 og 40 åpne dager gjennom sommerferien. Arrangementenes samlede registrerte besøkstall var på totalt 1027 personer. Sammenliknet med normalåret 2019 med 2045 besøkende er det en halvering.

Antall besøkende på arrangement de 3 siste år

År	Mostun	Orre og Kvassheim	Andre	Sum
2019	1232	404	409	2045
2020	889	229	20	1138
2021	438	289	300	1027

I 2021 ble det til sammen undervist 1272 elever, medregnet 207 elever som ble undervist av NiR. Det er en nedgang på nær 40 prosent sammenliknet med 2019. Undervisningstilbudene treffer kompetansemål i læreplan for fag samt tverrfaglige tema. Undervisningen er gratis og sterkt etterspurt fra barnehager til videregående skoler. I tillegg til naturveileder har noe av undervisningen blitt gjennomført av naturformidleren Øyvind Gjerde.

Den faste utstillingen på Kvassheim ble oppdatert med siste nytt fra den reviderte rødlista for arter som forelå i november. Utstillingene på Orre og Mostun har vært uendret. I 2021 ble det igangsatt produksjon av en mobil utstillingsenhet for inne- og utebruk og en informasjonsfilm om RAMSAR og BVJ. Begge tiltakene blir sluttført innen 1.kvartal i 2022. Det er samarbeidsprosjekt med NiR og er finansiert av Miljødirektoratet, Rogaland fylkeskommune og Statsforvalteren.

Jæren friluftsråd fikk på plass en ny utstilling om marin plastforsøpling på Kvassheim. Her ble det også montert et bordlagt puslespill om fuglelivet i Kvassheimsbukta, tegnet av Ståle Ådland.

	Mostun – NiR, BVJ	Orre og Kvassheim -BVJ
2017	1608 elever	366 elever
2018	1581 elever	358 elever
2019	1501 elever	503 elever
2020	972 elever	750 elever
2021 *	677 elever**	595 elever

*Det ble avlyst avtalt undervisning som følge av streik og covid-19 restriksjoner for i alt 392 elever.

** Inkluderer 207 elever i regi av NiR

Organisasjon og økonomi

BVJ er et nasjonalt, autorisert informasjonssenter bestående av tre delsentre – Mostun, Orre og Kvassheim. Delsentrene blir drevet av Naturvernforbundet (Mostun) og Jæren friluftsråd (Kvassheim og Orre). BVJ har ansvar for formidling, undervisning og utstillinger ved de tre delsentrene. BVJ er i hovedsak finansiert av Miljødirektoratet som også har ansvaret for autoriseringen. I 2021 ble BVJ

reautorisert. Autorisasjonsperioden gjelder ut 2026. NiR er i denne perioden ansvarlig for drift og leverandør av tjenester.

BVJ er fra 2017 organisert som en forening med egne vedtekter, årsmøte, økonomi og eget styre. Styret består av oppnevnte medlemmer fra Statsforvalteren i Rogaland, Jæren friluftsråd og Naturvernforbundet i Rogaland. I 2021 besto styret av styreleder Per Kristian Austbø, Statsforvalteren, Øystein Dahle, JF og Erik Thoring, NiR. Per Kr. Austbø gikk av med pensjon i desember og blir med virkning fra 2022 erstattet av Cathrine Stabel Eltervåg.

I august overtok Hanne Risanger som naturveileder/administrativ leder etter Sigrid Tveitnes. Hanne er fra Stavanger og er utdannet marinbiolog fra NTNU. Bente Mæle er ansatt i en 10 prosent stilling som økonomiansvarlig for BVJ.

Driftsinntektene økte fra ca 1,25 mill.kr. i 2020 til ca. 1,5 mill. kr. i 2021. Det er i hovedsak grunn- og prosjekttilskudd fra Miljødirektoratet. Driftsresultatet ble kr 119 890 kroner.

Administrasjon og styret i BVJ i 2021.